

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja
Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development

GODIŠNJI IZVEŠTAJ (2023) PRAĆENJU SPRR 2022 -2028

Pristina, 2024

SADRŽAJ

1. IZVRŠNI REZIME	3
2. UKUPNA POVRŠINA I KORIŠĆENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA	5
Tabela 1. Potrošnja budžeta prema kategorijama za 2023. godinu	5
3. NAPREDAK U SPROVOĐENJU CILJEBA STRATEŠKIH DOKUMENATA.....	8
3.1 NAPREDAK U ODNOSU NA CILJEVE	8
3.1.1 Strateški cilj 1: Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora i poboljšanje efikasnosti i održivosti proizvodnje u poljoprivrednim gazdinstvima	8
Tabela 2. Sprovođenje specifičnog cilja 1.1.....	9
Tabela 3. Usvojeni budžet i broj prijava za meru 1.....	10
Tabela 4. Usvojeni budže i broj prijava za meru 3.....	11
Tabela 5. Sprovođenje specifičnog cilja 1.2 za 2023. godinu.....	12
3.1.2 Strateški cilj 2: Održivo upravljanje prirodnim resursima.....	13
Tabela 6. Sprovođenje specifičnog cilja 2.1.....	13
3.1.3 Strateški cilj 3: Podrška preduzećima u ruralnim sredinama, povećanje zapošljavanja i unapređenja socijalne infrastrukture	14
Tabela 7. Usvojeni budžet i broj prijava za meru 7.....	14
Tabela 8. Usvojeni budžet i broj prijava za meru 5.....	15
Tabela 9. Sprovođenje specifičnog cilja 3.1 za 2023. godinu	15
Tabela 10. Sprovođenje specifičnog cilja 3.2.....	16
3.1.4 Strateški cilj 4: Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za stvaranje efikasnih javnih usluga.....	18
4. PROCENA GLAVNIH DOSTIGNUĆA	20
4.1 Uspešna priča.....	20
5. PROCENA IZAZOVA, NEDOSTATAKA I PREPREKA	22
6. IZVORI BUDŽETA.....	22
7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE ZA NAREDNE KORAKE.....	22
8. RIZICI I KORACI ZA NJIHOVO ADRESIRANJE.....	24
PRILOG 1.....	25
Matrica izveštavanja (2023) o sprovođenju Akcionog plana SPRR-a 2022-2028.....	25

1. IZVRŠNI REZIME

Uzimajući u obzir značaj i težinu poljoprivrednog sektora i ruralnog razvoja u bruto domaćem proizvodu (BDP), kao i visok potencijal ovog sektora za dalji razvoj i stvaranje prihoda i radnih mesta, možemo reći da ovaj sektor nesumnjivo zauzima značajno mesto u ukupnom ekonomskom razvoju zemlje. Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja treba da doprinese boljem korišćenju resursa u poljoprivredi i istovremeno postizanju višeg nivoa konkurentnosti poljoprivredno-prehrambene proizvodnje. Proces pristupanja Republike Kosovo EU zahteva usklađivanje uredbi i standarda poljoprivrede i ruralnog razvoja sa uredbama i standardima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) Evropske unije, što predstavlja jak razlog za Strategiju da kroz odabrane aktivnosti doprinese u tom pravcu.

Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja za period 2022-2028 odražava potrebu razvoja poljoprivrednog sektora i ruralnih područja, za konkurisanje na tržištima Evropske unije i regionalnim tržištima. Identifikuje mere za povećanje efikasnosti poljoprivredne proizvodnje, prerade i marketinga; izgradnju odgovarajućih, efikasnih javnih i privatnih institucija; poboljšanje prihoda poljoprivrednih gazdinstava; obezbeđivanje toga da potrošači imaju pristup bezbednoj i zdravoj hrani; za optimizovanje korišćenja zemljišnih, šumskih i vodenih resursa na održiv i ekološki prihvatljiv način i za izgradnju održivih ruralnih zajednica kroz održivi ruralni razvoj.

Prema sumarnoj analizi, identifikovani su strateški i specifični ciljevi, a to su:

OS 1: Rritja e konkurrencës së sektorit agro-ushqimor dhe përmirësimi i efikasitetit dhe qëndrueshmërisë së prodhimit të fermës

O. specifik 1.1: Mbështetje të ardhura të qëndrueshme të fermës dhe elasticiteti për të rritur sigurinë ushqimore
O. specifik 1.2: Rritja e konkurrencës dhe përmirësimi i orientimit ndaj kërkesave të tregut duke u fokusuar në kërkime, inovacion, teknologji dhe dixhitalizim
O. specifik 1.3: Përmirësimi i pozitës së fermerëve në zinxhirin e vlerës

OS 2: Menaxhimi i qëndrueshëm i resurseve natyrore (tokat, pyjet dhe uji)

O. specifik 2.1: Mbështetje në zbutjen dhe në përshtatjen me ndryshimet klimatike, si përdorimin e energjisë së ripërtëritshme
O. specifik 2.2 Mbështetje në nxitjen e menaxhimit të qëndrueshëm dhe efikas të tokës, ujit dhe
O. specifik 2.3 Mbështetje në mbrojtjen e bio-diversitetit, shërbimet e zgjeruara të ekosistemit dhe ruajtja e habitateve dhe peizazheve

OS 3: Zhvillimi i bizneseve në zonat rurale, rritja e punësimit dhe përmirësimin i infrastrukturës sociale

O. specifik 3.1: Promovimi i punësimit, rritjes, përfshirjes sociale dhe zhvillimit lokal në zonat rurale, përfshirë bio-ekonominë dhe zhvillim i qëndrueshme i pylltarisë
O. specifik 3.2: Përmirësimi i kërkesave shoqërore për ushqimin dhe shëndetin, përfshirë ushqimin e sigurt, ushqyes dhe të qëndrueshëm, zoogjellimin e mbeturinave të ushqimit, si dhe mirëqenien e kafshëve
O. specifik 3.4: Promovimi i barazisë gjinore, duke përfshirë pjesëmarrjen e grave në bujqësi dhe përfshirjen sociale të komuniteteve dhe grupeve të cënueshme

OS 4: Reforma gjithëpërfshirëse institucionale dhe sektoriale për të krijuar shërbime publike efikase

O. Specifik 4.1 Riorganizimi dhe funksionalizimi i plotë i AZHB-së si Agjenci IPARD
O. Specifik 4.2 Arritja e besueshmërisë për menaxhim dhe zbatim të buxhetit për masat e programi IPARD III
O. Specifik horizontal 4.3: Dixhitalizimi i sektorit dhe transferimi i njohurive

Sprovođenje SPRR-a 2022-28 vrši se pomoću dve vrste mera politike: Stub I (direktna plaćanja/subvencije), Stub II (grantovi - ruralni razvoj) sličnih Zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) EU-a, i iz kapitalnih ili infrastrukturnih projekata i institucionalnih reformi koje imaju za cilj dalju funkcionalizaciju ministarstva u pravcu efikasnije javne uprave.

Identifikovane aktivnosti za postizanje ispunjenja strateških i specifičnih ciljeva tretiraju pitanja obezbeđivanja i bezbednosti hrane, poboljšanja ishrane i promovisanja održive poljoprivrede, očuvanja prirodnih resursa, sveobuhvatne rodne ravnopravnosti, pune i produktivne zaposlenosti, kao i promovisanje blagostanja i društveno-ekonomskih pitanja ruralnih sredina.

MPŠRR/KM, na godišnjoj osnovi, prati napredak sprovođenja SPRR 2022-23, do sada je pripremljen i objavljen izveštaj o praćenju za 2022. godinu.

Što se tiče drugog izveštaja, koji se odnosi na prethodnu godinu, on je pripremljen na osnovu matrice akcionog plana, koja je deo strategije. Izveštaj sadrži kalendarsku godinu (2023) i pruža podatke o postignutom napretku u sprovođenju prioriteta i mera/aktivnosti u vezi sa postizanjem ciljeva strategije. Cilj ovog izveštaja je da opiše napredak sprovođenja strategije, kroz merljive indikatore praćenja. U ovom izveštaju korišćeni su različiti indikatori učinka: Indikatori aktivnosti, gde su opisane aktivnosti strategije, pravni osnov, aktivnosti koje se odnose na procedure vezane za proces sprovođenja, zatim su prikazani finansijski indikatori (inputi): usvojeni/utrošeni budžet. Zatim indikatori outputa: Broj projekata/poljoprivrednika koji podnose prijave/korisnika. Broj poljoprivrednika koji su dobili savete/obuke, dok preko indikatori rezultata su prikazane postojeće i nove poljoprivredne površine/grla stoke podržana kroz subvencije i grantove i šumske površine izgrađene kapitalnim investicijama, uređene površine kanala za navodnjavanje itd.

Praćeni/procenjeni podaci u izveštaju su preuzeti iz publikacija ARP-a (*OPPRR, DK i PRR 2022*). Dok se podaci za društveno-ekonomske indikatore odnose na statističke publikacije ASK-a (tokom predstavljanja ovih indikatora u nekim slučajevima smo naišli na nedostatak podataka za izveštajnu 2023. godinu).

Sastavni deo izveštaja je izveštajna matrica u kojoj su prikazani:

1. Ciljevi/Aktivnosti
2. Rok
3. Planirani / Utrošeni budžet (€): 2023
4. Izvor finansiranja
5. Odgovornosti za izveštavanje
6. Proizvod/Output
7. Pozivanje na dokumente
8. Napredak u sprovođenju

Indikatori uticaja evaluacije i implementacije SPRR-a 2022-28, koji se odnose za 2023. godinu.

Treguesit e ndikimit te vlerësimit te zbatimit te SBZHR 2022-28, te cilat i referohen vitit 2023.

2. UKUPNA POVRŠINA I KORIŠĆENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Sektor poljoprivrede je imao i dalje ima veoma važnu ulogu u ekonomskom razvoju naše zemlje, a uzimajući u obzir situaciju sa nedavnim globalnim krizama, uočeno je da poljoprivreda ima ključnu ulogu i da je povezana sa svakom karikom sistema ekonomskog razvoja.

Poljoprivredno zemljište je osnova poljoprivredne proizvodnje koja obezbeđuje najveći deo snabdevanja hranom i obezbeđuje kritičan broj ekosistemskih usluga (za obezbeđivanje hrane). Stoga, poljoprivreda je od vitalnog značaja za bezbednost hrane i podržava ciljeve održivog razvoja (SDG). Površina poljoprivrednog zemljišta na Kosovu kao resurs za proizvodnju hrane da bi se ispunili zahtevi samodovoljnosti je prilično ograničena.

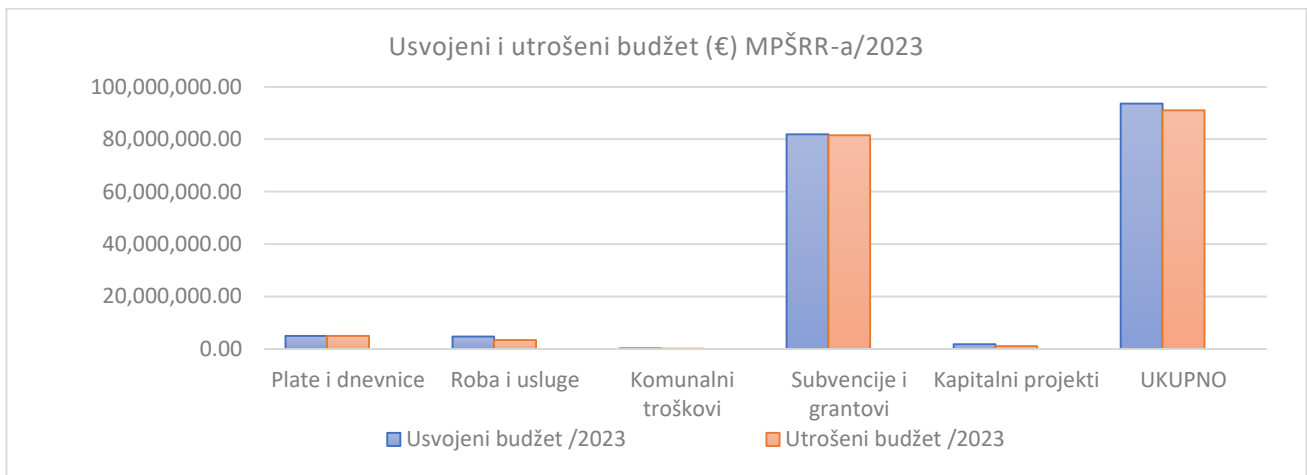
Na Kosovu, poljoprivreda doprinosi BDP-u sa 7.4% ili 658 miliona €. Ako govorimo o korišćenoj površini poljoprivrednog zemljišta za 2022. godinu, prema podacima koje je izvestila ASK, ona je iznosila 420.482 ha, od čega najveći deo od 51.6% čini kategorija livada i pašnjaka, zatim sledi obradivo zemljišta sa procentom od 44.8%, kao i: bašte, plantaže voća, vinograda i rasadnika, sa procentom od 3.6% ili 15.079 ha.

Akcioni plan SPRR-a je usvojen u Vladi u skladu sa prethodno usvojenim budžetom, tj. SOR 2024-2027. Vlada nije izdvojila budžet za zadovoljavanje svih potreba identifikovanih za postizanje ciljeva.

Tabela 1. Potrošnja budžeta prema kategorijama za 2023. godinu

Kategorije	Usvojeni budžet /2023	Utrošeni budžet /2023	% utrošenog budžeta
Plate i dnevnice	4,966,809.30	4,966,809.30	100.00
Roma i usluge	4,743,259.25	3,401,055.99	71.70
Komunalni troškovi	190,683.00	119,714.76	62.78
Subvencije i grantovi	81,825,513.00	81,492,355.39	99.59
Kapitalni projekti	1,836,007.10	1,114,906.49	60.72
UKUPNO	93,562,271.65	91,094,841.93	97.36

Izvor: MPŠRR/OF

Izvor: MPŠRR

Od četiri gore navedena strateška cilja: Strateški cilj 1 – Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora i poboljšanje efikasnosti i održivosti proizvodnje u poljoprivrednim gazdinstvima. Preduzete aktivnosti u okviru ovog cilja apsorbirale su najveći deo budžeta. Ako se analiziraju aktivnosti koje su sprovedene iz kategorije subvencija/direktnih plaćanja, videćemo da je realizovano preko 100% budžeta: Iz kategorije direktnih plaćanja/subvencija i grantova, usvojeni budžet je bio 81.492.355,39 €, od kojih je 47.257.539,35 € utrošeno za subvencije poljoprivrednih kultura, gde su stekli korist: 25.742 korisnika, 12.975.105,20 € utrošeno je za subvencionisanje grla stoke gde je steklo korist 9.137 poljoprivrednika, za količinu isporučenog mleka, utrošeno je 2.796.908,27 €, podržano je 1.858 poljoprivrednika, za subvencionisanje poljoprivrednog osiguranja utrošena su: 71.922,18 € i 86 poljoprivrednika je steklo korist. Što se tiče naknade štete u izveštajnoj godini, šteta je nadoknađena u iznosu od: 1.368.855,68 €. Dok, što se tiče projekata ruralnog razvoja/grantova, nemamo ugovorene projekte, jer je proces u toku.

Podrška sektora poljoprivrede i šumarstva je i kroz kapitalne investicije imala: Pošumljene površine za 2023. godinu bile su 142.81/ha, broj pošumljenih sadnica: 357.025,00 komada (okvirni ugovor 36 meseci sa održavanjem), utrošeni budžet; 142.226,77 €.

Što se tiče kapitalnih investicija za sanaciju, modernizaciju i proširenje sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje, utrošeno je 4.240.031,44 €, vršena je sanacija sistema za navodnjavanje za 7.750 ha površine za navodnjavanje. Projekat će se nastaviti sa dodatnim investicijama od 10 miliona €, koje će omogućiti rast površina pod navodnjavanjem na 11.000 hektara, bilo je i drugih investicija u digitalizaciju i podizanje institucionalnih kapaciteta kao i redovne aktivnosti ministarstva koje doprinose napretku sprovođenja Strategije.

Zastoj je bilo i u aktivnostima koje su bile planirane da se vrše kroz finansiranje od strane donatora. Planiranje donatora često ne odgovara godini planiranja i izdvajanja budžeta koje vrši ministarstvo. Trenutno se sprovodi projekat GIZ-a, u iznosu od 7 miliona evra, koji finansira Evropska komisija u cilju povećanja kapaciteta ARP-a, u pravcu ispunjavanja kriterijuma i standarda za pristup pred-pristupnim fondovima u EU.

3. NAPREDAK U SPROVOĐENJU CILJEBA STRATEŠKIH DOKUMENATA

3.1 NAPREDAK U ODNOSU NA CILJEVE

3.1.1 Strateški cilj 1: Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora i poboljšanje efikasnosti i održivosti proizvodnje u poljoprivrednim gazdinstvima

Specifični cilj 1.1: Podrška održivim prihodima poljoprivrednih gazdinstava i fleksibilnosti za povećanje bezbednosti hrane

Za povećanje bezbednosti hrane i održivosti poljoprivrednog gazdinstva preduzete su ove aktivnosti:

Aktivnost 1.1.1 - Naknada štete u poljoprivredi nastala prirodnim nepogodama u 24 opštine Kosova

Komisija je razmotrila sve prijave na osnovu kriterijuma utvrđenih u 2023. godini, kao rezultat naknade štete, nadoknađena je šteta u iznosu od 1.368.855,68 €.

Aktivnost 1.1.2 - Subvencionisanje šeme poljoprivrednog osiguranja (poljoprivredne kulture i stoka)

Tokom 2023. godine, iz šeme poljoprivrednog osiguranja (poljoprivredne kulture) iz budžeta subvencija steklo je korist 86 poljoprivrednika u iznosu od 71.922,17 €. Na raspolaganju je bilo dvanaest (12) indeksnih osiguranih proizvoda iz različitih rizika za: jabuku, grožđe, šljivu, papriku, jagode, maline, orah, višnju, trešnju, pasulj, krušku i kukuruz i tri tradicionalna proizvoda osiguranja.

Aktivnost 1.1.3 - Subvencionisanje poljoprivrednika za poljoprivredne kulture po površini/jedinici i količini proizvode za ha

U 2023. godini ukupan iznos direktnih plaćanja za poljoprivredne kulture iznosio je 46.877.073,64 miliona €, pri čemu su najveće učešće u ukupnim direktnim plaćanjima za poljoprivredne kulture imali: pšenica (47%), kukuruz (28%), povrće (9%), vinogradi (7%) i postojeći voćnjaci (6%), dok ostale kategorije učestvuju sa 3% u ukupnim direktnim plaćanjima za poljoprivredne kulture. Pšenica=16.509 korisnika, 64.347,66 ha. Subvencionisanje za proizvodnju voća ukupan broj korisnika 4.692 u 5.523,58 ha, povrće 6.556 korisnika u 6.043,15 ha. Subvencije za proizvodnju suncokreta, korisnici 18 poljoprivrednika proizvođači suncokreta koji su obrađivali ukupno 283,3 ha. Za proizvodnju maline 390 korisnika proizvodilo je 937.278,85 kg maline. Subvencionisana je i proizvodnja sadnog materijala, iz ove kategorije steklo je korist 17 korisnika, 725.679 komada sadnog materijala. Proizvodnja grožđa je subvencionisano po ha i po litru proizvedenog vina. Ukupan broj poljoprivrednika korisnika je 2.698, odnosno 2.880,79 ha vinograda i 7.575.634,80 l vina, sa 21 korisnikom.

Aktivnost 1.1.4 – Subvencionisanje/ podrška prihodima životinjskih farmi (pored šeme kvaliteta mleka)

Iznos direktnih plaćanja za sektor stočarstva u 2023. godini iznosio je 12.975.105,20 €. Od ukupnih direktnih plaćanja životinjskim farmama po grlu stoke, podržano je 9.137 korisnika. Što se tiče subvencionisanja po grlu životinja, broj korisnika je bio 5.270, odnosno 51.726 grla krava muzara, za ovce 1.107 korisnika, odnosno 136.483 grla, koze 737 korisnika 14.861 grla, pčele 3.000 korisnika, 187.826 košnica, krmače 737 korisnika, 18.425 grla, kokoške 75 korisnika 1.050.980 komada, teladi 369 korisnika 5.644 grla.

Aktivnost 1.1.5 - Jačanje savetodavnih usluga i uključivanje inovacija kao suštinskog dela transfera znanja

Odeljenje za savetodavne usluge u MPŠRR-u, kao i svake godine i za 2023. godinu je nastavilo sa sprovođenjem aktivnosti na centralnom i lokalnom nivou, podržavajući i pružajući saveta o obuka. Sve aktivnosti OSTU-a, kao što su obuke o izgradnji kapaciteta, obuke za sertifikaciju, obuke za poljoprivrednike, saveti i publikacije, organizovane su na osnovu Zakona o savetodavnim uslugama br. 04/L-074 i administrativnim uputstvima koja proizilaze iz ovog zakona. Tokom 2023. godine, izrađen je i usvojen Strateški plan Savetodavnog sistema Kosova za poljoprivredu i ruralni razvoj, čija je misija da podrži i promoviše transfer znanja i tehnologija za povećanje produktivnosti, kvaliteta, standarda bezbednosti hrane, zaštitu životne sredine, održivi razvoj u skladu sa ciljevima Strategije za poljoprivredu i ruralni razvoj i usklađivanje sa poljoprivrednim politikama EU-a. Na osnovu ovog strateškog plana, u cilju je pružanje profesionalnih savetodavnih usluga za poljoprivrednike na osnovu javno/ privatnog partnerstva.

Tokom 2023. godine, poljoprivrednicima i zajednici je podeljeno oko 4.891 brošura/letaka: 6.535 poljoprivrednika je podržano tehničkim savetima u kancelariji u OSIC-u i 2.175 poljoprivrednika sa direktnim savetima tokom poseta poljoprivrednim gazdinstvima.

Specifični cilj 1.1: Podrška održivim prihodima poljoprivrednih gazdinstva i fleksibilnosti za povećanje bezbednosti hrane

Tabela 2. Sprovođenje specifičnog cilja 1.1

Aktivnosti	Planirani budžet /€	Utrošeni budžet /€	% realizacije
V.1.1.1	3,000,000.00	1,368,855.68	45.63 %
V.1.1.2	150,000.00	71,922.17	47.95 %
V. 1.1.3	17,342,780.00	46,877,073.64	+170.30 %
V. 1.1.4	11,807,220.00	12,975,105.20	+ 9.89 %
V. 1.1.5	340,000.00	150,000.00	44.12%

Tako da, prema gore navedenom opisu i prikazivanju budžeta u Tabeli 1 za aktivnost 1.1.3 ima povećanje budžeta +170.30% i +9.89% za Aktivnost 1.1.4. Razlog za povećanje budžeta je u olakšavanju kriterijuma za podnošenje prijave i u cilju povećanja poljoprivrednih površina i grla stoke (kroz uključivanje malih poljoprivrednika).

Specifični cilj 1.2: Povećanje konkurentnosti i poboljšanje orijentacije tržišnih zahteva fokusiranjem na istraživanja, inovacije, tehnologije i digitalizaciju

Aktivnost 1.2.1 Investicije u unapređenje fizičke infrastrukture u poljoprivrednom sektoru preko mere 1: Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava

Za ovu meru iz budžeta je izdvojen budžet od 16.827.000,00 €, dok je broj podnosilaca prijave: 1.251, što se tiče procesa odabira korisnika, ovaj proces je u toku i još uvek nemamo ugovorene korisnike. Iz ove mere najviše podnosilaca prijave je bilo u podmeri 1.3: Sektor povrća i plastenika uključujući plastenike za sadnice /371 podnosilac prijave, u podmeri: Proizvodnja mleka - krave/339 podnosilaca prijave, u podmeri 1.1.a: Sektor povrća, u podmeri 1.4: Proizvodnja mesa / uzgoj teladi / 104 podnosilaca zahteva.

Tabela 3. Usvojeni budžet i broj prijave za meru 1

MERA 1: INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA		€	Br.
		Budžet	Podnosi c prijave
1.1. 2	Bobičasto voće	800,000.00	45
1.1	Drvenasto voće	1,527,000.00	82
1.1a	Orašasto voće	1,000,000.00	150
1.3	Sektor povrća i plastenika uključujući plastenike za sadnice	3,000,000.00	371
1.4	Hladnjače za voće i povrće	1,200,000.00	73
1.5	Proizvodnja mesa / uzgoj teladi	1,500,000.00	104
1.6	Proizvodnja mesa / svinje	300,000.00	6
1.7	Proizvodnja mleka / krave	5,000,000.00	339
1.8	Proizvodnja mleka / ovce, koze	800,000.00	33
1.9	Sabirna mesta mleka	200,000.00	3
1.1	Sektor grožđa	1,000,000.00	24
1.11	Sektor jaja	500,000.00	21
1	Ukupno	16,827,000.00	1,251

U meri 1 imamo povećanje budžeta (usvojeni budžet: 16.827.000,00 evra), kao rezultat uvođenja nove investicije: Kupovina rasnih krava muzara, u cilju povećanja proizvodnje mleka i poboljšanja rase. Budžet za ovu podmeru 1.7 Proizvodnja mleka/krave, dostiže iznos od: 5.000.000,00 €.

Aktivnost 1.2.2 Investicije u unapređenje fizičke infrastrukture u sektoru agro-prerade, kroz Meru 3: Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih proizvoda, za ovu je izdvojeno: **3.500.000,00 € a podnelo je prijave 59.**

Tabela 4. Usvojeni budže i broj prijava za meru 3

MERA 3: INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU KOJE SE TIČU PRERADE I MARKETINGA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA		€	Br.
		Budžet	Podnosilac prijave
3.1	Prerada mleka	500,000.00	7
3.2	Prerada mesa	500,000.00	17
3.3	Prerada živinskog mesa	500,000.00	2
3.4	Prerada voća i povrća	500,000.00	15
3.5	Prerada vina	700,000.00	6
3.6	Sabirna mesta skladišta	800,000.00	12
3.1	Prerada mleka	500,000.00	7
3.2	Prerada mesa	500,000.00	17
3.3	Prerada živinskog mesa	500,000.00	2
3	Ukupno	3,500,000.00	59

U ovoj meri imamo značajno povećanje broja podnosilaca prijava u 2023. godini, u odnosu na 2022. godinu, kao rezultat ublažavanja kriterijuma za nova preduzeća/start up-ova.

Što se tiče realizacije bankovnih transfera za korisnike, u 2022. godini, ovlašćeno je za isplatu (za meru 1) 367 projekata u iznosu od 18.372.419,73 evra; dok su projekti 2023. godine u procesu ocenjivanja i proglašenja pobednika.

Aktivnost 1.2.3 Izrada studija izvodljivosti i dizajn tehničkih projekata za rehabilitaciju i modernizaciju. Ova aktivnost nije sprovedena u nedostatku finansijskih sredstava. MPŠRR je zatražilo poseban budžet za realizaciju ovog projekta (aktivnosti), međutim zahtev za dodelu sredstava preko SOR-a nije odobren.

Aktivnost 1.2.4 Kapitalne investicije za rehabilitaciju, modernizaciju i proširenje sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje/drenažu.

U ovoj aktivnosti imali značajan napredak, urađena je rehabilitacija sistema za navodnjavanje za 7.750 ha površine za navodnjavanje. Vrednost investicije iznosi: 4.240.031,44 €. Projekat će se nastaviti sa dodatnom investicijom od 10 miliona €, i to će omogućiti povećanje površina za navodnjavanje na 11.000 ha (kapitalne investicije za navodnjavanje još nisu završena, realizacija je u

toku).

Aktivnost 1.2.6 Kreiranje šeme za subvencionisanje kamata ruralnih kredita.

Ova aktivnost je nadovezana sa podrškom donatora i nije sprovedena.

Aktivnost 1.2.7 Šema subvencionisanja kvaliteta mleka.

Kao rezultat sprovođenja ove aktivnosti, u prvih šest meseci podržano je: 1.158 korisnika/24.882.628,97 L/mleko, dok je u drugih šest meseci podržano je: 1.087 korisnika/20.216.192,61 L/mleko. Što se tiče iznosa ovlašćenih subvencija za isplatu: 1.555.768,49 € u prvih šest meseci i 1.214.139,78 € u drugih šest meseci.

Aktivnost 1.2.8 ZAKON BR. 08/L-087 O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA BR. 04/L-040 O UREĐENJU ZEMLJIŠTA, tokom 2022. godine je izrađen i usvojen u Vladi Koncept dokument za uređenje zemljišta, dok Izrada Zakona o uređenju zemljišta predviđena je da vrši u 2024. godini.

Tabela 5. Sprovođenje specifičnog cilja 1.2 za 2023. godinu

Aktivnost	Planirani budžet /€	Usvojeni budžet/€	Razlika u %
V.1.2.1	13,795,125.00	16,827,000.00	+21.98%
V.1.2.2	5,000,000.00	3,500,000.00	70%
V.1.2.3	500,000.00	0.00	0.00%
V.1.2.4	2,130,000.00	4,240,031.44	99.06%
V.1.2.6	500,000.00	00	0.00%
V.1.2.7	2,050,000.00	2,840,801.00	38.58%

Specifični cilj 1.3: Poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu vrednosti

Aktivnost 1.3.1 Zakon o uređenju zajedničkog tržišta poljoprivrednih proizvoda. Zakon o uređenju zajedničkog tržišta poljoprivrednih proizvoda završen je decembra 2022. godine, i usvojen u Vladi 22.02.2023. godine. U okviru ove aktivnosti u pripremi je A/U o osnivanju grupa proizvođača. Grupe proizvođača osnovane ovim A/U će pomoći poljoprivrednicima da se zajedno suočavaju sa tržišnim izazovima i da ojačaju svoju pregovaračku moć u vezi sa proizvodnjom i marketingom, uključujući i lokalna tržišta, stoga ova mera utiče na poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu vrednosti.

3.1.2 Strateški cilj 2: Održivo upravljanje prirodnim resursima

Specifični cilj 2.1: Podrška ublažavanju i prilagođavanju klimatskim promenama, kao i obnovljivoj energiji

Aktivnost 2.1.2 Prioritizacija grantova za poljoprivrednika u obnovljivoj energiji 5% iz budžeta M1 i M3 – Nemamo podatke (Nezavršena aktivnost - Proces ocenjivanja projekata je u toku).

Aktivnost 2.1.3 Pošumljavanje ogoljenih površina:

U 2023. godini pošumljeno je: 142.81/ha površine šume, broj pošumljenih sadnica: 357.025 komada, dok utrošeni budžet dostiže: 286.371,82 evra. U okviru ove aktivnosti potpisan je: Okvirni ugovor o održavanju na 36 meseci.

Aktivnost 2.1.4 Izrada planova gazdovanja.

U 2022. godini izrađeni su Dugoročni planovi gazdovanja šumama za gazdinske jedinice koje obuhvataju ukupno 36.841,15 hektara u iznosu od 232.749,94 €.

Tabela 6. Sprovođenje specifičnog cilja 2.1

Aktivnost	Usvojeni budžet /€	Utrošeni budžet /€	Razlika u %
V 2.1.2	1,022,295.20	0.00	0.00 %
V 2.1.3	320,000	286,371.82	89.49%
V 2.1.4	250,000	0.00	0.00%

Od opisa aktivnosti i pristupa unakrsnih zahteva za prioritizaciju projekata koji imaju uticaj na klimatske promene adresiraće se ugradnjom sistema obnovljive energije za koji se očekuje da će imati kapacitet od: 700 kW.

Specifični cilj 2.2: Podrška u podsticanju održivog i efikasnog upravljanja zemljištem, vodom i vazduhom

Aktivnost 2.2.1 Predstavljanje dobre poljoprivredne i ekološke prakse koja ima u cilju poboljšanja bruto bilansa hranljivih materija (na primer, neodobravanje primene đubriva u hladnoj sezoni ili na zemljište sa snegom ili vodom). Ova aktivnost se odnosi na aktivnost 1.1.5.

Podeljeno je oko 4.891 brošura/letaka poljoprivrednicima i zajednici.

6.535 poljoprivrednika je podržano tehničkim savetima u kancelariji u OSIC-u i 2.175 poljoprivrednika direktnim savetima tokom poseta poljoprivrednim gazdinstvima. U 2023. godini bilo je planirano 200.000 €, ali nisu utrošena zbog kašnjenja u ugovaranju projekta za savetodavne usluge.

Aktivnost 2.2.3 Prioritizacija grantova za poljoprivrednike sa investicijama u skladišta stajnjaka za upravljanje organskim đubrivom. Iz budžeta mere 1 „Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava“ za izgradnju skladišta za upravljanje organskim đubrivom izdvojeno je 10% ili 1.682.000,00 evra.

- Skladište za upravljanje stajnjakom u štalama krava za proizvodnju mleka;
- Skladište za upravljanje stajnjakom u štalama teladi i
- Skladište za upravljanje stajnjakom u štalama svinja.

Nemamo podatke (Nezavršena aktivnost - Proces ocenjivanja projekata je u toku).

Specifični cilj 2.3: Podrška zaštiti biodiverziteta, poboljšanim uslugama ekosistema i očuvanju staništa i pejzaža:

Nije bilo planiranih aktivnosti za 2023. godinu.

3.1.3 Strateški cilj 3: Podrška preduzećima u ruralnim sredinama, povećanje zapošljavanja i unapređenja socijalne infrastrukture

Specifični cilj 3.1: Promovisanje zapošljavanja, povećanja, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim sredinama, uključujući bio-ekonomiju i održivi razvoj šumarstva.

Aktivnost 3.1.1 Grantovi za diversifikaciju lokalnih prehrambenih jedinica i kratkog lanca snabdevanja i ruralnih nepoljoprivrednih preduzeća. Izdvojeni budžet za ovu aktivnost je 4.000.000,00, dok je broj podnosilaca prijave 561. Što se tiče broja korisnika, nemamo podatke jer je ovaj proces u toku (u fazi je razmatranja prijave i ocenjivanja projekata)

Tabela 7. Usvojeni budžet i broj prijave za meru 7

MERA 7 DIVERZIFIKACIJA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I RAZVOJ POSLOVANJA /PODMERE		€	Br.
		Budžet	Podnosilac prijave
7.1	Sakupljanje i prerada nedrvenih šumskih proizvoda uključujući lekovito i aromatično bilje	400,000.00	10
7.2	Razvoj seoskog turizma i agro-turizma	1,000,000.00	308
7.3	Prerada poljoprivrednih proizvoda u domaćinstvima	500,000.00	48
7.4	Proizvodnja meda	500,000.00	82
7.5	Nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim sredinama	500,000.00	77
7.5.a	Prerada ovčje vune	200,000.00	
7.5.b	Proizvodnja humusa	200,000.00	
7.6	Uzgoj seoske živine	300,000.00	25
7.7	Uzgoj ribe	400,000.00	7
	Ukupan budžet	4,000,000.00	440

Ovlašćena su za isplatu 84 projekata iz programa za 2022. godinu, u iznosu od 2.311.285,97 evra.

Aktivnost 3.1.2 Podrška inicijativama lokalnog ruralnog razvoja kroz podršku LAG-ova, faza Priprema Lokalnih razvojnih strategija – Mera 5 „Priprema i implementacija Lokalnih razvojnih strategija (LRS). Izdvojeni budžet za ovu aktivnost je 300.000,00 €, dok je broj podnosilaca prijava 6.

Tabela 8. Usvojeni budžet i broj prijave za meru 5

MERA 5 PRIPREMA I IMPLEMENTACIJA LOKALNIH RAZVOJNIH STRATEGIJA – LEADER PRISTUP		€	Br.
		Budžet	Podnosi c prijave
5.1	Lokalne akcione grupe /	300,000.00	6

Tabela 9. Sprovođenje specifičnog cilja 3.1 za 2023. godinu

Aktivnosti	Planirani budžet /€	Usvojeni budžet /€	Razlika u %
V 3.1.1	5,000,000.00	4,000,000.00	-20%
V 3.1.2	300,000.00	300,000.00	0.00

Izvor: MPŠRR

Specifični cilj 3.2: Pобољшanje društvene potražnje za hranom i zdravljem, uključujući bezbednu, hranljivu i održivu hranu, smanjenje otpada od hrane, kao i dobrobiti životinja

Aktivnost 3.2.1 Organska poljoprivreda – subvencije/naknade za poljoprivrednike koji primenjuju pravila organske poljoprivrede, podržano je 12 korisnika, površine 261.07 ha u iznosu od 100.105,78 €. Premije: 85 korisnika, sa površinom od ha u iznosu od 71.922,17 €.

Akcija 3.2.2 Prioritizacija grantova za poljoprivrednike sa investicijama u standarde dobrobiti životinja, čime se podstiče smanjenje upotrebe antimikrobnih sredstava u veterinarstvu. 25% budžeta Mere 1 „Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava” namenjeno je unapređenju dobrobiti životinja, 59 poljoprivrednika je investiralo u unapređenje dobrobiti životinja. Ova aktivnost je u procesu ocenjivanja projekta (Nezavršena aktivnost).

Tabela 10. Sprovođenje specifičnog cilja 3.2

Aktivnosti	Usvojeni budžet	Utrošeni budžet	% utrošenog budžeta
V 3.2.1	150,000.00	100,105.78	66.73
V3.2.2	4,206.750.00	-	0.00

Specifični cilj 3.4: Promovisanje rodne ravnopravnosti, uključujući učešće žena u poljoprivredi i socijalno uključivanje zajednica i ranjivih grupa

Što se tiče 2023. godine, imamo napredak u odnosu na afirmativne mere za žene koje podnose prijave za investicione grantove.

U PRP 2022, mera 1 (101)/Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava, nastavljena je sa afirmativnim merama: 2 dodatna boda za žene podnosioce prijava, ovaj kriterijum važi za dva sektora: sektor biljne proizvodnje i sektor stočarske proizvodnje.

Zgrada u meri 7 (302)/Diversifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja, imamo veću podršku, broj dodatnih bodova za žene je od 5-10 u zavisnosti od sektora/podmera:

- *Razvoj seoskog turizma: 5 bodova*
- *Prerada poljoprivrednih proizvoda u domaćinstvima: 5 bodova*
- *Proizvodnja meda: 5 bodova*
- *Nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim sredinama: 5 bodova*
- *Uzgoj seoske živine: 10 bodova.*

U nedostatku podataka za 2023. godinu (jer proces ocenjivanja projekata i izbor konačnih korisnika nije završen), prikazujemo podatke za 2022. godinu, su iz sprovođenja PRP 2023 steklo korist: 138 žena ili 31% ukupnog broja korisnika. Podaci se odnose na mere: Mera 1: Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava, 97 korisnica. Mera 3: Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih gazdinstava, 2 korisnice. Mera 7: Diversifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja u ruralnim sredinama: 39 korisnica.

3.1.4 Strateški cilj 4: Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za stvaranje efikasnih javnih usluga

Specifični cilj 4.1 Postizanje kredibiliteta za upravljanje i izvršenje budžeta za mere programa IPARD III (Potpuna reorganizacija i funkcionalizacija ARP-a kao IPARD agencije)

Aktivnost 4.1.1 Izgradnja kapaciteta Upravnog organa, jedinice za tehničku pomoć za pristup budžetu IPARD III (omogućavajući MPŠRR-u da pokrije troškove iz IPARD fondova kao što su upravljanje programom, praćenje, ocenjivanje i sprovođenje).

Projekat u iznosu od 7 miliona evra sprovodi GIZ, finansira Evropska komisija u cilju podizanja kapaciteta ARP-a u pravcu ispunjavanja kriterijuma i standarda za pristup pred-pristupnom fondu u EU. Deo koristi od tehničke pomoći projekta bio je i UO.

Aktivnost 4.1.2 Tehnička pomoć i obuka za dalje usklađivanje sa uredbama i tehničkim odredbama poglavlja 11, 12 i 13 EU-a

Tokom 2022. godine nije identifikovana nikakva posebna obuka za ovu svrhu, osim obuke na radnom mestu, međutim, ova aktivnost je široka i u toku su nekoliko EU projekata koji će se u narednim godinama baviti ovom aktivnošću, koja je veoma važna za procese koji čekaju Kosovo u narednim godinama.

Aktivnost 4.1.5 Predstavljanje dobre poljoprivredne i ekološke prakse, ova aktivnost je povezana sa aktivnošću 1.1.5. Tokom 2023. godine, poljoprivrednicima i zajednici podeljeno je oko 4891 brošura/letaka: 6535 poljoprivrednika je podržano tehničkim savetima u kancelariji u OSIC-u i 2175 poljoprivrednika direktnim savetima tokom poseta poljoprivrednim gazdinstvima.

Akcija 4.1.7 Priprema GIS zemljišta/inventara stanja zemljišta/tla. Ova aktivnost nije sprovedena zbog neuspeha nabavke.

Aktivnost 4.1.9 Jačanje Odeljenja za savetodavne usluge. U 2023. godini beleži se napredak jer je tokom ove godine pripremljen Strateški plan savetodavnih službi za poljoprivredu i ruralni razvoj 2023-2027, podržan od nemačkog Caritasa, gde je predviđeno unapređenje sistema savetodavnih usluga i otvaranje 7 regionalnih kancelarija za savetodavne usluge. Međutim, i dalje predstavlja izazov mali broj osoblja u Odeljenju.

Aktivnost 4.1.10 Jačanje kontrole MPŠRR-a za izdate licence za divlje LAB i NDŠP. Ova aktivnost je sprovedena u potpunosti, jer prema procedurama i kriterijumima za korišćenje i sakupljanje nedravnih šumskih proizvoda (NDŠP) i aromatičnog bilja (LAB), Odeljenje za šumarstvo je licenciralo subjekte za korišćenje i sakupljanje ovih proizvoda u šumama.

Aktivnost 4.1.11 Studija turističkih prirodnih i antropskih potencijala i uspostavljanje sistema registracije operatera seoskog turizma

Izrada Nacrta zakona o agro-turizmu je uvedene u zakonodavni plan za 2024. godinu.

Specifični cilj 4.2: Digitalizacija sektora i transfer znanja i inovacija

Aktivnost 4.2.1 Digitalizacija MPŠRR-a i politika otvorenih podataka

- Mreža poljoprivrednih računovodstvenih podataka FADN, nije bilo sprovedenih aktivnosti u okviru prikupljanja podataka jer nije potpisan ugovor o prikupljanju podataka.
- Integrisani poljoprivredni informacioni sistem IPIS po potrebi je ažuriran podacima. Tokom 2023. godine je kroz postupke nabavke angažovan jedan programer za održavanje trenutnih sistema.
- U okviru projekta IPA 2015, Zajedničko uređenje tržišta (ZUT) i poljoprivredna statistika“, što se tiče statističke komponente, izrađena je baza podataka za Tržišni informacioni sistem.

Aktivnost 4.2.2 Unapređenje IT sistema za upravljanje politikama. Ovi projekti nisu uspjeli da se sprovedu zbog postupaka nabavke. U ovoj godini preduzeto je nekoliko inicijativa koje je podržao GIZ.

Aktivnost 4.2.5 Transfer znanja o GlobalGAP-u (za poljoprivrednike) i HACCP-u (za AVHK). U nedostatku budžetske/tehničke podrške od donatora, ova aktivnost nije sprovedena u 2023. godini, ova aktivnost je takođe vezana i sa aktivnošću 1.1.5. Međutim, ovo je aktivnost koju treba nastaviti u kojoj mogu doprineti i donatori.

Aktivnost 4.2.6 Podizanje kapaciteta Poljoprivrednog instituta Kosova za fitosanitarnu kontrolu operatora u poslovanju sa hranom kako bi mogli da ispune EU standarde za bezbednost hrane i da poboljšaju njihovu konkurentnost. Ova aktivnost nije sprovedena zbog neuspjeha u blagovremenim javnim nabavkama. PIK nastavlja da priprema laboratorijske izveštaje za AHV i druge zainteresovane strane na osnovu standarda.

Aktivnost 4.2.8 Transfer znanja iz drugih zemalja EU za primenu lokalnih inicijativa
Nije bilo napretka, bila je nadovezana sa finansiranjem od strane donatora.

Aktivnost 4.2.9 Uspostavljanje nacionalne ruralne mreže
Nije bilo napretka, bila je nadovezana sa finansiranjem od strane donatora.

4. PROCENA GLAVNIH DOSTIGNUĆA

4.1 Uspešna priča

Kroz subvencije je podržano: 32.610 hiljada poljoprivrednika, i po prvi put tokom fiskalne godine biće okončane sve zakonske procedure koje su predviđene, počev od administrativne kontrole, terenske kontrole, pripreme odluka o podršci i izvršenja isplata čija se vrednost očekuje da bude 60.6 miliona evra; Vredi napomenuti da je tokom 2023. godine povećan broj i vrednost šema podrške Direktnih plaćanja, kao i broj terenskih kontrola kako bi se sprečile zloupotrebe, izabrano je 7 opština za kontrolu 100% podnosilaca prijave za DP, dok su ostala sa manjim procentom (%). Ukupno je izvršeno 10.830 redovnih i preko 100 ponovnih kontrola;

Što se tiče projekata/grantova ruralnog razvoja, u PŠRR je postignut napredak u proširenju vrsta investicija (uključujući po prvi put kupovinu krava i poboljšanje rase/kao prihvatljivu investiciju) i odobravanje izgradnje u sektoru agro-turizma, nekoliko kriterijumi je eliminisano koji su smatrani kao prepreka za stvaranje jednakih uslova za podnošenje prijave/korišćenje, takođe su utvrđeni i neki novi kriterijumi u vezi sa pitanjima koje se odnose na zapošljavanje, investicije u traktore, investicije u skladišta, što se tiče nivoa kontrole korisnika grantova, po prvi put 2023. godine imamo produženje perioda kontrole sa tri godine na 5 godina, koliko je i u zemljama EU i zemljama regiona.

U okviru obezbeđivanja transparentnosti, MPŠRR/UO je organizovalo 8 Informativnih sesija u 7 regiona Kosova i u jednoj manjinskoj opštini (Štrpce). Na ovim sesijama prisustvovao je značajan broj poljoprivrednika i predstavnika agrobiznisa zemlje, oko 273 učesnika.

U okviru promovisanja PPRR 2023, pripremljeno je i objavljeno:

- * 9 informativnih postera (8 na albanskom jeziku i 1 na srpskom jeziku) za pozivanje poljoprivrednika i agrobiznisa na informativne sesije;
- * Štampanje i postavljanje službenih roll-up pre početka sesija (na dva jezika);
- * Štampanje i distribucija 400 službenih letaka (na dva jezika);

Dok, svakom poljoprivredniku/agrobiznisu/ruralnom preduzeću omogućeno je pravo da se žali na projekte/grantove ruralnog razvoja 2023 (odobreno je 46 zahteva).

Što se tiče unapređenja politika i zakonodavstva u oblasti poljoprivrede i šumarstva, izrađeni su i usvojeni:

Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2022-2028;

Strategija razvoja šumarstva 2022-2030;

Nacionalni program poljoprivrede i ruralnog razvoja 2023-27;

Akcionni plan Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2022-2024;

Akcionni plan Strategije razvoja šumarstva 2022-2024;

Godišnji izveštaj o praćenju Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2022-2028;

Godišnji izveštaj o praćenju Strategije razvoja šumarstva 2022-2030;

25 Nacrta zakona;
33 Administrativna uputstva; kao i
10 Koncept dokumenata.

Ratifikovan je u Skupštini Sporazum između Vlade Kosova i Vlade Nemačke u iznosu od 20.2 miliona evra za grantove u agro-turizmu, eko-turizmu i ruralnom razvoju, od čega 10.2 miliona finansira Vlada Nemačke. Takođe 9.2 miliona evra grant Evropske komisije za investicije i izgradnju kapaciteta u sistemu za navodnjavanje i 7 miliona je vrednost koju će podržati ARP.

U toku je sprovođenje projekta u iznosu od 7 miliona evra koji sprovodi GIZ a finansira Evropska komisija u cilju izgradnje kapaciteta ARP-a u cilju ispunjavanja kriterijuma i standarda za pristup pred-pristupnom fondu u EU;

Vladavina prava i promovisanje transparentnosti: Na predlog MPŠRR-a i odlukom Vlade, formirana je Radna grupa za zaštitu i zakonito korišćenje šuma kao međuinstitucionalno koordinaciono telo za suzbijanje i sprečavanje nezakonitih radnji u šumama kao i Radna grupa za zaštitu poljoprivrednog zemljišta od neplanirane urbane gradnje i njene degradacije;

Izrađen je i usvojen Akcioni plan za organsku poljoprivredu Republike Kosovo (NOAP) 2023-2027;

Izrađen je i usvojen Strateški plan Savetodavnog sistema Kosova za poljoprivredu i ruralni razvoj 2023-2027;

Uz podršku GIZ-a, završen je Pilot projekat za upis ribe u reci Beli Drim;

Izrađena su dva izveštaja Studije izvodljivosti o funkcionalizaciji fabrike za uništavanje nusproizvoda životinjskog porekla;

Izrađen je Vodič za opštinske službenike za poljoprivredu za sprečavanje i zabranu opasnog dečjeg rada;

Uz finansijsku podršku ILO-a, kroz projekat MAP-16, omogućeno je sprovođenje Istraživanja o angažovanju dece u poljoprivredi;

Izrađena je Vodiča za sprečavanje i zabranu opasnog dečjeg rada u poljoprivredi i šumarstvu 2024-2026;

5. PROCENA IZAZOVA, NEDOSTATAKA I PREPREKA

Nisu sve aktivnosti/potrebe koje su identifikovane za postizanje ciljeva prihvaćene da budu finansirane od strane MFRT-a. Iako je Strategija usvojena od strane Vlade, MFRT nije pristalo da finansira bilo koju aktivnost koja ima troškove van SOR 2022-24, stoga je potrebno da se poveća pažnja u obezbeđivanju budžeta za sprovođenje aktivnosti koje dovode do postizanje ovih ciljeva.

Bilo je poteškoća u sprovođenju projekata vezanih za postupke nabavke i sa donatorima. Neke aktivnosti koje je planirano da budu podržane od strane donatora ove godine nisu sprovedene zbog kašnjenja u početku njihovog sprovođenja.

Tokom 2023. godine uočeno je poboljšanje opšteg stanja šuma u pogledu bespravne seče, uzurpacija, ilegalnog transporta drvene građe, kao i korišćenja šuma i šumskog zemljišta u zakup prema merljivim i uporednim indikatorima sa prethodnim godinama: Inspekcijski nadzori na terenu, redovna i periodična izveštavanja, kao i sve manji broj prijava. U periodu januar-decembar 2023. godine, Centralno odeljenje inspekcije za šumarstvo i lov izvršilo je 702 kontrola, sastavilo 481 zapisnik, doneto je 41 rešenje, oduzela 22,70 m³ drvene građe, podneto 33 prijava, od čega 16 krivičnih i 17 prekršajnih. Održano je 459 sastanaka, učestvovali smo na 37 sudskih ročišta, a podneli smo i dva zahteva za dalju istragu. Od sudova za ovaj vremenski period januar-decembar 2023. godine, dobili smo 143 presude i rešenja, od kojih: presude sa kaznama 55, presude obustavljene zbog zastarelosti 39, odbačene presude 30, kao i izmenjene presude od Apelacionog suda, 19.

6. IZVORI BUDŽETA

- Budžet Republike Kosovo;
- EU;
- Ostali bilateralni donatori; i
- Privatni sektor.

7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE ZA NAREDNE KORAKE

Generalno gledano, postignut je značajan napredak u razvoju sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao rezultat sprovođenja SPRR-a 2022-2028.

Na osnovu procesa praćenja, skoro većina mera/aktivnosti (2023) je sprovedena, izuzev nekoliko kapitalnih investicija, koje nisu u potpunosti realizovane, dok je zastoja bilo u merama/aktivnostima koje se odnose na finansiranje od strane donatora, uglavnom u vezi sa Strateškim ciljem 4: Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za stvaranje efikasnih javnih usluga.

Što se tiče preporuka, na osnovu zahteva sektora, razvojna orijentacija treba da bude u sektoru navodnjavanja i zemljišta. Danas se intenzivna poljoprivredna proizvodnja ne može zamisliti bez sistema za navodnjavanje i bez konsolidacije poljoprivrednog zemljišta, a potrebne su i institucionalne reforme vezane za proces akreditacije UO i ARP-a.

U cilju povećanja višestrukog uticaja subvencija koje trenutno čine najveći deo javne podrške poljoprivrednicima, stručnjaci, a takođe i EU u godišnjem izveštaju o napretku za

poljoprivredni sektor su preporučili primenu subvencija sa uslovnim merama.

- Uslovljavanje uvođenjem rasa stoke sa visokom produktivnošću, i sorti sadnica sa većim proizvodnim potencijalom u cilju ispunjavanja standarda kvaliteta i koje garantuju obezbeđivanje kvaliteta;
- Uslovljavanje na osnovu broja hektara (iskorišćene poljoprivredne površine) za poštovanje dobre poljoprivredne prakse, uključujući ispravke u zgradama i infrastrukturi poljoprivrednih gazdinstava;
 - Uslovljavanje plaćanjima za proizvodnje javnih dobara, uključujući usvajanje prakse za:
 - kontrolu korišćenja hemijskog đubriva i hemijskih sredstava za kontrolu štetočina i bolesti;
 - očuvanje i stvaranje staništa; i
 - zaštitu zemljišta od erozije zemljišta, sve utvrđeno u usvojenom planu upravljanja životnom sredinom.

Veoma važan element koji treba uzeti u obzir je institucionalni razvoj i redizajn politika:

1. Pomaže i podržava MPŠRR-u u pripremi zahteva za IPA III sa fokusom na uređenje zemljišta, kao i sistem navodnjavanja (znajući da je IPA III konkurentan);
2. Pomaže i podržava MPŠRR u unapređenju digitalizacije sistema podataka i njihovu integraciju.
3. Podržava strukture MPŠRR-a u usklađivanju zakonodavstva sa EU;
4. Podržava proces pripreme agro-ekoloških mera, koje će pomoći u sprovođenju Zelene agende;
5. Pomaže i podržava ministarstvo, u izradi dokumenata/priručnika, koje će tražiti EK za akreditaciju u IPARD-u:
 - Akreditacija mera Programa ruralnog razvoja;
 - Pomoć u pripremi Memoranduma o razumevanju između UO i ARP-a;
 - Pomoć u tehničkim pripremanjima za dobijanje sredstava iz Programa IPARD;
 - Pruža tehničku podršku u vezi sa uspostavljanjem sistema za kontinuiranu evaluaciju Programa, takođe u pronalaženju mogućnosti za ex-post procenu PPRR 2014-2020.
 - Preispita odgovornosti Upravnog organa kako bi se uskladio sa zahtevima utvrđenim u modelu Sektorskog sporazuma.
 - Pomaže u pružanju uporednih iskustava iz zemalja koje dobijaju sredstva IPARD-a, kako bi se izbegle greške.

Jačanje savetodavnih usluga za poljoprivrednike i ruralna preduzeća

Važno je ojačati savetodavne usluge na poljoprivrednim gazdinstvima u cilju maksimiranja javne podrške koja se pruža kroz grantove i subvencije poljoprivrednicima kroz korišćenje savremenih tehnologija i inovacija. Postoji velika proporcionalna razlika između budžeta za grantove i subvencije i budžeta za savetodavne usluge, znajući da savetodavne usluge imaju direktan uticaj na:

- Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora, za njegovo progresivno usklađivanje sa EU standardima i poboljšanje efikasnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje, koja će obezbediti bolji odgovor na zahteve društva za bezbednom, hranljivom i održivom hranom;

- Olakšavanje razvoja poslovanja, povećanje i zapošljavanje u ruralnim sredinama, da poboljša položaj poljoprivrednika u organizaciji proizvođača i u lancu vrednosti i da privuče nove poljoprivrednike; i
- Doprinos ublažavanju klimatskih promena i podsticanju održivog upravljanja prirodnim resursima.

8. RIZICI I KORACI ZA NJIHOVO ADRESIRANJE

Rizici koji su uočeni tokom praćenja sprovođenja ovog dokumenta, odnose se na:

- institucionalne kapacitete;
- finansijske kapacitete;
- partnerstvo i angažovanje drugih institucija kao i drugih spoljnih faktora koji utiču na stepen sprovođenja strateškog dokumenta.
- **Institucionalni kapaciteti**
- Određeni broj aktivnosti nisu sprovedena ili kasne zbog ograničenih kapaciteta postupaka nabavke i nije mogao biti sproveden u navedenom roku.
- **Finansijski kapaciteti**
- Strategiju je usvojila Vlada Kosova, međutim, MFRT nije izdvojilo budžet za sprovođenje novih aktivnosti koje bi uticale na postizanje ciljeva, aktivnosti su sprovedene samo sa postojećim budžetom. Za nove i inovativne aktivnosti ostalo je da se zatraži podrška donatora.
- **Partnerstvo i angažovanje drugih institucija**
- Nedostatak kapaciteta za mobilizaciju drugih partnera (donatora) i različitih investitora za finansiranje aktivnosti koje se ne finansiraju iz budžeta Kosova.
- Administrativne jedinice MPŠRR-a i politički kadrovi trebaju biti mobilisani tako da se svi zahtevi i aktivnosti budu povezana na SPRR kako bi ovaj dokument bio primenjiv.
- Sastavni deo ovog izveštaja je i Matrica izveštavanja o sprovođenju akcionog plana SPRR-a 2022-2028 (Prilog 1)

PRILOG 1

Matrica izveštavanja (2023) o sprovođenju Akcionog plana SPRR-a 2022-2028.

Ciljevi/Aktivnosti	Poslednji rok	Budžet (€) Planiran/ Potrošen 2022.	Izvor finansiranja	Odgovorni za izveštavanje	Proizvod/Output	Referenca dokumenata	Napredak sprovođenja
Strateški cilj 1: Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora i poboljšanje efikasnosti i održivosti proizvodnje poljoprivrednog gazdinstva							
Specifični cilj 1.1: Podrška za održive prihode poljoprivrednih gazdinstava i fleksibilnost za povećanje bezbednosti hrane							
1.1.1 Naknada za štete uzrokovane prirodnim nepogodama	2022-23. K4	Divizija za finansije - Dopuniti: Planirani budžet: Potrošen budžet: 1,368,855.68 €.	Budžet KP: 47600-DPP-SP	DPPT- Komisija za žalbe	Komisija je odobrila: 1,012 zahteva iz 24 opštine, u vrednosti od: 2,826,464.05 €, gde je od ove vrednosti naknađeno 82%.	SOR (Na osnovu Odluke Vlade Kosova. (Br. 30/112, dana 13.12.2022.).	Potpun napredak
1.1.2 Šeme osiguranja u poljoprivredi (poljoprivredne kulture i životinje iz budžeta subvencija)	Godišnje, K4	150,000 / 71,922.18 €	Budžet KP: 40100 DPP-SP	DPPT, ARP	Podržano je 86 poljoprivrednika / polisa osiguranja od prirodnih nepogoda.	SOR SOP	Potpun napredak, u aspektu broja polisa. Svi poljoprivrednici koji su podneli prijave su podržani

<p>1.1.3 Subvencionisanje/podrška prihodima poljoprivrednih gazdinstava za poljoprivredne kulture po površini/jedinici i količini proizvodnje</p>	<p>Godišnje, K4</p>	<p>17,342,780/ 47,257,539.35 €</p>	<p>Budžet KP: 40100 - SP</p>	<p>ARP</p>	<p>67,765 korisnika¹ po površini/kg pšenice i litara vina iz biljne proizvodnje: Pšenica=16,509 korisnika 64,347.66 ha Seme pšenice 6 korisnika 336.73 ha Pšenica Kg= 8,167 korisnika 103,879,956.40 kg Veštačko đubrivo 14,902 korisnika 84,089.28 kg (sve podržane kulture) Kukuruz: 12,479 korisnika 39,458.86 ha Ječam: 387 korisnika 646.66 ha Raž: 99 korisnika 235.65 ha Zob: 725 korisnika 1,610.28 ha Suncokret 18 korisnika 283.3 ha Sadni materijal: 17 korisnika 725,679 komada Povrće 6,556 korisnika 6,043.15 ha Voće= 4,692 korisnika 5,523.58 ha Malina=390 korisnika 937,278.58 kg ALB=85 korisnika 120.86 ha</p>	<p>SOR SOP PER</p>	<p>Potpun napredak</p>
---	-------------------------	--	--------------------------------------	------------	---	------------------------	------------------------

¹ Aplikant može biti korisnik u nekoliko različitih sektora.

					Organska poljoprivreda: 14 korisnika 261.07 ha Vinogradi 2,698 korisnika 2,880.79 ha Vino=21 korisnika 7,575,634.80		
1.1.4 Subvencionisanje/ podrška prihodima životinjskih farmi (osim šeme kvaliteta mleka)	Godišnje, K4	11,807,220/ 12,975,105.20 €	Budžet KP 40100-SP	ARP	9,137 korisnika po grlu stoke od stočarske proizvodnje: Krava/Q =5270 korisnika 51,726 grla Pčela=3,000 korisnika 187,826 košnica Ovce=1,107 korisnika 136,483 grla Koze=737 korisnika 14,861 grla Dosa=737 korisnika 18,425 grla Kokoši=75 korisnika 1,050,980 komada Akvakultura SM1= 5 korisnika 332,873 kg Akvakultura 2 SM2=4 korisnika 320,914 kg Klanje 1=8 korisnika 634 grla Klanje SM2 = 11 korisnika 1086 grla Telad 1=369 korisnika 5,644 grla Telad 2= 522 korisnika 8,287 grla Pilići (brojleri) SM1=1 korisnik 5,644 kg	SOR SOP	Potpun napredak

					Pilići (brojleri) SM2=1 korisnik 4,760 kg		
1.1.5 Jačanje savetodavnih usluga i uključivanje inovacija kao suštinskog dela prenosa znanja	Godišnje TM3	340,000/ 200,000/ je planirano, u 2023. godini, ali nisu potrošeni zbog kašnjenja u ugovaranju projekta za konsultantske usluge.	Budžet KP: 40400 - MZ	DTKU	Tokom 2023. godine održani su, raspodeljeno je oko 4891 brošure/letaka poljoprivrednicima i zajednici. 6535 poljoprivrednika podržano tehničkim savetima u kancelarije OSIC-a i 2175 poljoprivrednika sa direktnim savetima, tokom poseta poljoprivrednim gazdinstvima.		.

Specifični cilj 1.2: Povećanje konkurentnosti i poboljšanje orijentacije na zahteve tržišta fokusirajući na istraživanja, inovacije, tehnologiju i digitalizaciju

<p>1.2.1 Grantovi za investicije: M 1 Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava</p>	<p>Godišnje</p>	<p>13,795,125.00/ 0.00</p>	<p>Budžet KP: 40700- SP 40700/DPRR:</p>	<p>ARP</p>	<p>Aplicirali su 1251 poljoprivrednik 45/ Bobičasto voće 82/Drvo plodno voće 150/Orahovo voće (drvo) 371/Sektor povrća i staklenika, uključujući staklenike za rasad. 73/Depo za čuvanje voća i povrća 104/Proizvodnja mesa/uzgoj teladi 6/Proizvodnja mesa/svinje 339/Proizvodnja mleka/krava 33/Proizvodnja mleka/ovce i koze 3/Sabirne tačke m. 24/Sektor grožđa 21/Sektor jaja Ovlašćeno je za plaćanje za korisnike 2022. godine (za meru 1) 367 projekata u vrednosti od 18,372,419.73 evra; dok su projekti 2023. godine u procesu procene i proglašenja pobjednika.</p>	<p>SOR SOP PER</p>	<p>Progres nastavlja ugovaranje korisnika, u finalnoj fazi</p>
<p>1.2.2 Grantovi za investicije: M 3: Investicije u fizičkim imovinama koje se odnose na preradu i trgovinu poljoprivrednih i ribarskih proizvoda M3)</p>	<p>Godišnje</p>	<p>5,000,000/ 0.00</p>	<p>Budžet KP: 40700: 40700 - SP</p>	<p>ARP</p>	<p>Podržano je 59 projekata/korisnika iz sektora agro-prerade 17/Mleko, 7/Meso, 2/Prerada mesa peradi 15/Drovoće/Povrće, 6/Prerada vina 12/Sabirnih tačaka-Depo</p>	<p>SOR SOP PER</p>	<p>Ograničen napredak, proces administrativne kontrole/ procene aplikacija se nastavlja</p>

					Aplikacije su u fazi administrativnog razmatranja, dok je za projekte 2023. godine ovlašćeno za plaćanje 5 projekata ukupne finansijske vrednosti 807,466.67 evra.		
1.2.3 Priprema studija izvodljivosti i dizajniranje tehničkih projekcija za rehabilitaciju, modernizaciju i proširenje sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje	Godišnje	500,000/	Budžet Kosova KP:40100- Kapitalni	DPPT		SOR SOP PER	Nema napretka: 0%.

1.2.4 Kapitalne investicije za rehabilitaciju, modernizaciju i proširenje sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje/ drenažu	Godišnje	2,130,000/ 4,240,031.44 €.	Budžet Kosova KP:40100- Kapitalni	DPPT	Urađena je rehabilitacija sistema za navodnjavanje za 7,750 ha navodnjavane površine. Projekat će se nastaviti sa dodatnom investicijom od 10 mili. €, to će omogućiti povećanje površina pod navodnjavanjem na 11,000 hektara. (kapitalne investicije za navodnjavanje još nisu završene, u procesu su sprovođenja)	SOR SOP PER	Potpun napredak
1.2.6 Stvaranje šeme za subvencionisanje kamata ruralnih kredita	Godišnje	0,00/00	N: 500,000 Donator	Budžet KP nije identifikovan Donatori	Ova aktivnost se nadovezuje sa podrškom od donatora.	SOR	Nema napretka, u nedostatku donacija.
1.2.7 Šema kvaliteta mleka - subvencionisanje za mleko dostavljeno u fabrike za preradu ili sabirne centre prema nivou kvaliteta (viši kvalitet - viši nivo subvencionisanja)	Godišnje	2,050,000/ 1,555,768.49 €, prvo šestomesečje 1,214,139.78 €, drugo šestomesečje	Budžet KP:40100-SP	ARP	SM1 podržano je: 1,158 korisnika. 24,882,628.97 K/ mlečnih SM2 podržano je: 1,087 korisnika. 20,216,192.61 K/ mlečnih	SOR SOP	

Strateški cilj 2: Održivo upravljanje prirodnim resursima							
Specifični cilj 2.1: Podrška ublažavanju i prilagođavanju klimatskim promenama, kao korišćenje obnovljive energije							
2.1.2 Prioritizacija grantova za poljoprivrednike sa investicijama u obnovljivu energiju 5% iz budžeta M1 i M3	Godišnje 2023.	20,327,000.00 5% e totalit te (M1 +M3) + 1,016,350 €	Budžet KP: 40700-SP	ARP	U procesu procene i odabira.	SOR SOP	Delimičan napredak:
2.1.3 Pošumljavanje ogoljenih površina	Godišnje 2023.	320,000/142,2 26.77	Budžet KP 40300-Kapit.	AŠK	Pošumljena površina 2023. 142.81/ha, broj pošumljenih sadnica: 357,025.00 komada (okvirni ugovor 36 meseci sa održavanjem);	SOR SOP	Delimičan napredak:
2.1.4 Izrada planova upravljanja	2023.	250,000/0.00	Budžet KP 40300-Kapit.	AŠK		Godišnji Plan upravljanja šumama za 2022. godinu	Nepotpun napredak
Specifični cilj 2.2: Podsticanje održivog i efikasnog upravljanja resursima (zemljište, voda, vazduh)							
2.2.1 Predstavljanje dobrih poljoprivrednih i ekoloških praksi koje nameravaju poboljšanje bruto ravnoteže hranljivih materija (na primer, nedozvoljavanje primene đubriva u hladnoj sezoni ili na zemljištu sa snegom ili vodom)	2023 K3.	200,000/je planirano u 2023. godini, ali nisu potrošeni zbog kašnjenja u ugovaranju projekta za konsultantske usluge.	Budžet KP:40400:PM 40400-M&U	MPŠRR, Savetodavne usluge	Raspodeljeno je oko 4891 brošura/letaka poljoprivrednicima i zajednici. 6535 poljoprivrednika podržano je tehničkim savetima u kancelariji u OSIC-u i 2175 poljoprivrednika direktnim savetima tokom poseta poljoprivrednim gazdinstvima.	Izveštaji od Opštinskih savetodavnih informativnih centara (OSIC) i godišnji izveštaj DTKU	Delimičan napredak:

2.2.3 Prioritizacija grantova za poljoprivrednike sa investicijama u depoe đubriva za upravljanje organskim đubrivom (godišnji/deo budžet za M1)	godišnje		Budžet KP: 40700-SP	MPŠRR, ARP	U procesu evaluacije projekta.	SOR SOP	Delimičan napredak
--	----------	--	------------------------	---------------	--------------------------------	---------	--------------------

2 Specifični cilj 2.3: Zaštita biodiverziteta, poboljšanje usluga ekosistema i očuvanje staništa i pejzaža/prirode							
2.3.1 Šire upravljanje pašnjacima za zemljišta sa visokim biodiverzitetom u područjima sa dokazanim vrednostima biodiverziteta, kao zaštićena područja.	2023. K3	0.00/0.00	N: 500,000 Donatori		MPŠRR	SOR SOP	Nema napretka
Strateški cilj 3 - Razvoj biznisa ruralnih područja i povećanje zaposlenosti i socijalne infrastrukture							
Specifični cilj 3.1: Promovisanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući bioekonomiju							
3.1.1 Grantovi za diversifikaciju lokalnih prehrambenih jedinica i kratkih lanaca snabdevanja i za ruralne nepoljoprivredne biznise	Godišnje	5,000,000/0.00	Budžet KP: 40700-SP	ARP	<p>Ukupan broj aplikacija za meru 7:</p> <p>10/Sakupljanje i prerada nedrvenih šumskih proizvoda uključujući lekovito i aromatično bilje. 308/Razvoj ruralnog turizma i agroturizma.</p> <p>48/Prerada poljoprivrednih proizvoda u porodičnoj ekonomiji. 82/Proizvodnja meda. 77/Nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim područjima.</p> <p>25/Uzgoj seoskih živina i</p> <p>7/Uzgoj riba.</p> <p>Ovlašćeno je za plaćanje 84 projekta iz programa za 2022. godinu u vrednosti od 2,311,285.97 evra.</p>	SOR SOP PER	Ograničen napredak, proces administrativne kontrole/procene aplikacija se nastavlja

3.1.2 Podrška inicijativama lokalnog ruralnog razvoja kroz podršku LAG-a	Godišnje	200,000/0.00	Budžet KP: 40700-SP	AM, ARP	Apliciralo je 6 LAG-ova, za pripremu strategija lokalnog razvoja - LEADER pristup. Ovlašćeno je 6 korisnika LAG za 2022. godinu u vrednosti od 57,907.67 evra.	SOR SOP PER	Ograničen napredak, proces administrativne kontrole/procene aplikacija se nastavlja
3.1.3 Projekat za ruralnu javnu infrastrukturu, vinogradarski put u Opštini Orahovac	Godišnje	350,000/	Budžet KP: 45800-KP	DPPT-DVV		SOR SOP	Nema napretka-
Specifični cilj 3.2: Poboljšanje društvenih zahteva za hranom i zdravljem, uključujući bezbednu, hranjivu i održivu hranu, smanjenje otpada hrane i blagostanja životinja							
3.2.1 Organska poljoprivreda - subvencionisanje/naknađujuća za poljoprivrednike koji sprovode pravila organske poljoprivrede, pošto je njihova proizvodnja obično niža u odnosu na zabranu hemijskih đubriva i pesticida.	Godišnje	150,000/100,105.78 €.	Budžet KP: 40100-SP	MPŠRR, ARP	Podržano: 12 korisnika/projekata, sa površinom od 261.07 ha	SOR SOP	Potpun napredak:
3.2.2 Prioritizacija grantova za poljoprivrednike sa investicijama u standarde blagostanja životinja, stimulišući tako smanjenje upotrebe veterinarskih antimikrobnih sredstava (godišnje deo budžeta za M1).	Godišnje	25% budžeta od mere 1. 4,206,750 €	KP:40700-SP	ARP	Nastavlja se proces procene i odabira korisnika.	SOR SOP	Potpun napredak:

Strateški cilj 4 - Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za stvaranje efikasnijih javnih usluga							
Specifični cilj 4.1 Postizanje pouzdanosti za upravljanje i sprovođenje budžeta za mere programa IPARD III							
4.1.1 Podizanje kapaciteta Upravljačkog autoriteta, jedinice za tehničku pomoć za pristup IPARD III budžetu (dozvolivši MPŠRR-u da pokrije troškove iz IPARD fondova kao upravljanje programom, nadzor i procena i sprovođenje ka poverenju za upravljanje budžetom IPARD III)	N / A	N:24,000 Nacionalni	N: 24,000 IPA: 1,500,000 Donatori	AM Donatori	Implementira se projekat u vrednosti od 7 miliona evra od GIZ, finansiran od Evropske komisije u cilju podizanja kapaciteta ARP-a ka ispunjavanju kriterijuma i standarda za pristup predčlanskom fondu u EU;	SOP PER	
4.1.2 Tehnička pomoć i obuke za dalje usklađivanje sa propisima i tehničkim odredbama poglavlja 11, 12 i 13. EU-a	N / A	N: 100,000 Donatori	Budžet KP: 40700-MZ EU, IPA III TAIEX	Departmani Ministarstva , ARP i AHVK	Ova aktivnost se nadovezuje sa podrškom donatora	SSP SOP PER	Nema napretka, u nedostatku donacija.
4.1.3 Izrada Akcionog plana o sprovođenju Zelene agende Zapadnog Balkana		2023. K3	N: 500,00 Donatori	MPŠRR/ Donatori	- U okviru radnog paketa 1-6: održana je prva regionalna radionica za sprovođenje Direktive o nitratima - Radna podgrupa za Kodekse o dobroj poljoprivrednoj praksi radila je na prilagođavanju što boljeg korišćenja stočnih đubriva na "oranicama". Kao rezultat, pripremljena je rezimirana tabela.	SSP SOP PER	Potpun napredak

					<p>- U okviru radnog paketa 1-17 - Agro-ekološki pokazatelji (AEP) & Nadzor Dana 20. septembra održan je prvi regionalni seminar o Agro-ekološkim pokazateljima (AEP) i Nadzoru u Tirani, Albanija. Dostavljena je lista sa pokazateljima od tematskog koordinatora za održivu poljoprivredu i druge pokazatelje</p> <p>- U okviru radnog paketa 1-18: Dana 21. septembra održan je prvi regionalni seminar sa temom "Prilagođavanje prema klimatskim promenama u poljoprivredi: Podrška strateškim pristupima i sprečavajućim merama za održivo korišćenje voda" u Tirani, Albanija.</p>		
4.14 Priprema osnovnih pokazatelja sektorskog konteksta i ekoloških pokazatelja konteksta		2023. K4	N: 300,00 Donatori	MPŠRR/ Donatori	-	SSP SOP PER	Nema napretka, u nedostatku donacija.

4.1.5 Presentacija dobrih poljoprivrednih i ekoloških praksi	2023.	20,000.00/00	Budžet KP:40400-MZ EU, IPA III TAIEX	Donatori / TAIEX			Nema napretka, u nedostatku donacija.
4.1.6 Izrada Kodeksa dobrih poljoprivrednih praksi za sprečavanje i smanjenje zagađenja nitratima uzrokovanih poljoprivredom	2023. K3	N: 100,000/00 Donatori	Budžet KP:40400-MZ EU, IPA III TAIEX	MPŠRR/ Donatori			Nema napretka, u nedostatku donacija.
4.1.7 Priprema GIS mapi zemljišta/inventara zemljišta/tla (GIS- Geographic Information System- Mapping; GIS - Geografski informacioni sistem - Mapiranje)	2023. K4	460,000,00/00	Budžet KP:40400-MZ EU, IPA III TAIEX	MPŠRR/ Donatori	U nedostatku donatora		Nema napretka
4.1.9 Osnaživanje Departmana za savetodavne usluge	2023.	0.00/00 U okviru budžeta za plate.	Budžet KP: 40400 MZ EU, IPA III TAIEX	DZUT	Pripremljen je i usvojen Strateški plan savetodavnih usluga za poljoprivredu i ruralni razvoj 2023-2027.	SOR	Potpun napredak 100%
4.1.10 Jačanje kontrole MPŠRR-a za izdate licence za divlja ALB-a i NŠP	2022./ 2023. K3	0.00/00	Budžet KP:40600-PM EU, IPA III TAIEX	DPPT/DŠ	Realizacija Godišnjeg plana i ispunjavanje kriterijuma za licenciranje		Potpun napredak: 100%
4.1.11 Studija o turističkom prirodnom i antropskom potencijalu i stvaranje sistema registracije za operatere ruralnog turizma.	2023. K3	0.00/00	Budžet KP: 40700-MZ EU, IPA III TAIEX	MPŠRR /Donatori	U nedostatku donacija		Nema napretka.

Specifični cilj 4.2: Digitalizacija sektora i prenos znanja i inovacija

4.2.1 Digitalizacija MPŠRR-a i politike otvorenih podataka	Godišnje	100,000/0.00			<p>Mreža poljoprivrednih računovodstvenih podataka FADN, nije imala aktivnosti razvijenih u okviru prikupljanja podataka jer nije potpisan ugovor za prikupljanje podataka.</p> <p>Integrirani poljoprivredni informacijski sistem IPIS po potrebi je ponovo osvežen (ažuriran) podacima. Tokom 2023. godine angažovan je putem postupaka nabavke programer za održavanje trenutnih sistema.</p> <p>U okviru projekta IPA 2015., projekat "Organizovanje zajedničkog tržišta (OZT) i poljoprivredne statistike", što se tiče komponente statistika, razvijena je baza podataka za Informacioni sistem tržišta.</p> <p>Sve analize i publikacije za 2023. godinu.</p>	100,000/0.00	Nepotpun napredak
--	----------	--------------	--	--	--	--------------	-------------------

4.2.2 Pобољшanje IT sistema za upravljanje politikama	2023./	135,000	Budžet KP: 47400-KP Donatori	ARP	Angažovan je programer za 2 godišnji period za održavanje i razvoj sistema upravljanja grantovima i subvencijama, kao i raspisan je i tender za održavanje i servisiranje servera u korišćenju od ARP.	SOR SOP	Nepotpun napredak
4.2.3 Kampanja senzibilizacije za organsku poljoprivredu, KKBBP, o Kodeksu dobrih poljoprivrednih praksi za sprečavanje i smanjenje zagađenja nitratima uzrokovanih poljoprivredom i za nezakonito odlaganje otpada	2023. K3	N: 100,000/00 Donatori			Nedostatak donacija		Nema napretka
4.2.4 Prenos znanja o MPŠRR i organizacije poljoprivrednika za marketing koristeći kratke lance snabdevanja	2023. K4	N: 100,000/00 Donatori	Donatori TAIEX	MPŠRR / Donatori	Nedostatak donacija		Nema napretka
4.2.5 Transfer znanja o Global GAP-u (za poljoprivrednike) i HACCP (za AVHK)	2022./ .23 K4	100,000 Donatori	TAIEX	MPŠRR / AVHK/ Donatori	Nedostatak donacija		Nema napretka

4.2.6 Podizanje kapaciteta Poljoprivrednog instituta Kosova za fitosanitarnu kontrolu operatora prehrambenog biznisa da bi mogli da ispune standarde EU-a za bezbednost hrane i poboljšaju njihovu konkurentnost.	Godišnje	200,000.00 IPA: 1,000,000 Donatori	40500 PIK EU- IPA	PIK EU-IPA	Nedostatak donacija		Nema napretka
4.2.7 Transfer znanja MPŠRR-u i poljoprivrednika za promovisanje agroturizma/seoskog turizma	2023.	N: 100,000 Donatori	TAIEX	MPŠRR / Donatori	Nedostatak donacija		Nema napretka
4.2.8 Prenos znanja iz drugih zemalja EU-a za sprovođenje lokalnih inicijativa /LAG	2022./ 2023. K2	0.00/00	TAIEX	MPŠRR-AM Donatori / TAIEX	Podnet je zahtev od TAIEX da se omogući poseta jednoj zemlji EU sa ciljem da se vide najbolje prakse, ali nismo dobili odgovor od TAIEX-a	TAIEX	Ograničen napredak, nedostajala je podrška od donatora u prenosu znanja.
4.2.9 Podizanje nacionalne ruralne mreže	2022/2023. K4	N: 100,000/00 Donatori	TAIEX	DPRR/ AM	Nedostatak donacija		Nema napretka
4.2.10 Istraživanja o bioekonomiji i cirkularnoj ekonomiji baziranoj na bio (poljoprivreda i biomasa bazirana ne šume, biogoriva)	2023. K3	N: 100,000 Donatori	TAIEX	MPŠRR / Donatori	Nedostatak donacija		Nema napretka

PRILOG II

Procena pokazatelja sprovođenja SPRR-a 2022-28.

Br.	Ciljevi/Pokazatelji	Osnovna vrednost (2019.)	Srednjoročni cilj (2024.)	Konačna ciljna godina (2028.)	Procena /2023. ²
I. I.	Strateški cilj 1: Povećanje konkurentnosti agro-prehrambenog sektora i poboljšanje efikasnosti i održivosti proizvodnje poljoprivrednih gazdinstava				
1	Pokazatelj uticaja 1.1: Bruto dodana vrednost	477 mili. evra 7.2%	+10%	+20%	622 mili. evra + 30.40%/2022.
2	Pokazatelj uticaja 1.2: Dodatni rad (u godišnjim radnim jedinicama)	82,657 AWU	+3%	+5%	DEAPS (u 2019. godini ovi podaci su revidirani u anketi poljoprivrednih gazdinstava) i nastavljaju ostati isti
3	Pokazatelj uticaja 1.3: Produktivnost rada	5,771 evra/AWU	+6.8%	+14.28%	6,596 evra/AWU + 14.30 (2022.)
I. i.	Specifični cilj 1.1 - Podrška održivim prihodima poljoprivrednih gazdinstava i fleksibilnost za povećanje bezbednosti hrane				
1	<i>Pokazatelj proizvodnje 1.1: Broj korisnika od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava</i>	44.40%	50%	60%	48.20%
I. ii.	Specifični cilj 1.2 - Povećanje konkurentnosti i poboljšanje orijentacije na zahteve tržišta fokusirajući se na istraživanje, inovacije, tehnologiju i digitalizaciju				
1	Pokazatelj proizvodnje 1.2: Trgovinski agro-prehrambeni bilans (odnos izvoz/uvoz)	1:11.68	1:9	1:7	1:10.09 Izvoz: 118.9. Mil.

² U slučajevima kada nije bilo podataka za 2023. godinu, prikazani su podaci za 2022. godinu.

					€ Uvoz: 1.2 milijardi € Trgovinski bilans: (-1.1 milijardi €)
I. iii.	Specifični cilj 1. 3 - Poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu vrednosti				
1	Pokazatelj proizvodnje 1.3: Neto dodana vrednost za JDP u poljoprivredi	1,428 evra	1,571 evra	1,728 evra	DEAPS (nema podataka jer FADN nije razvijen od 2020. godine)
II.	Strateški cilj 2 - Održivo upravljanje prirodnim resursima				
1	Pokazatelj uticaja 2.1: Erozija zemlje od vode (Deo ukupnih površina prekrivenih od zemljišta sa jakom i veoma jakom erozijom)	23.45	-2%	-5%	n/a
2	Pokazatelj uticaja 2.2: Poljoprivreda visoke prirodne vrednosti (HNV).	N / A	Prosek EU-a: 33.14% od ukupnog SPD	Prosek EU-a: 33.14% od ukupnog SPD	n/a
3	Pokazatelj uticaja 2.3: Kvalitet vode - Nitrati u podzemnim vodama	N / A	Prosek EU-a 50 mg NO3 po litru/godišnji prosek	Prosek EU-a 50 mg NO3 po litru/godišnji prosek	n/a
II. i.	Specifični cilj 2.1 - Podrška u ublažavanju i prilagođavanju sa klimatskim promenama, kao što je korišćenje obnovljive energije				
1	Pokazatelj proizvodnje 2.1: Deo emisija GHG iz poljoprivrede	7%	0 povećanje	0 povećanje	8%

II. ii.	Specifični cilj 2.2 - Podsticanje održivog i efikasnog upravljanja resursima (zemljište, voda, vazduh)				
1	Pokazatelj proizvodnje 2.2.1: Bruto bilans hranljivih materija	N / A	Prosek EU-a 44 kg/N/ha	Prosek EU-a 44 kg/N/ha	n/a
2	Pokazatelj proizvodnje 2.2.3: Deo KPP sa veoma jakom erozijom zemlje od vode	7.35%	-2%	-5%	n/a
3	Pokazatelj proizvodnje 2.2.4: Emisije amonijaka iz poljoprivrede	N / A	Prosek EU-a: 93% iz poljoprivrednih resursa	Prosek EU-a: 93% iz poljoprivrednih resursa	n/a
II. iii.	Specifični cilj 2.3 - Zaštita biodiverziteta, poboljšanje usluga ekosistema i očuvanje staništa i krajolika/prirode				
1	Pokazatelj proizvodnje 2.1: Broj ha KPP prema agroekološkim i klimatskim šemama	0	10	50	n/a
III.	Strateški cilj 3 - Razvoj biznisa u ruralnim područjima i povećanje zaposlenosti i socijalne infrastrukture				
1	Pokazatelj uticaja 3.1: Stepenn ruralne zaposlenosti	N / A	Prosek EU-a 73.07%	Prosek EU-a 73.07%	n/a
2	Pokazatelj uticaja 3.2: Stepenn ruralnog siromaštva	N / A	Prosek EU-a 20.90%	Prosek EU-a 20.90%	n/a
3	Pokazatelj uticaja 3.3: Ruralni BDP po glavi	N / A	Prosek EU-a: 20,067 evra/stanovniku	Prosek EU-a: 20,067 evra/stanovniku	n/a
III. i.	Specifični cilj 3.1 - Promovisanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući bioekonomiju				
1	Pokazatelj proizvodnje 3.1: Broj radnih mesta u ruralnim područjima u nepoljoprivrednom sektoru	N / A	Prosek EU-a: 88%	Prosek EU-a: 88%	n/a
2	Pokazatelj proizvodnje 3.2 Broj LAG-a	12	20	30	12

III. ii.	Specifični cilj 3.2 - Poboljšanje društvenih zahteva za hranom i zdravljem, uključujući bezbednu, hranjivu i održivu hranu, smanjenje otpada hrane kao i blagostanja životinja				
1	Pokazatelj proizvodnje 3.1: Prodaja proizvoda za zaštitu bilja	759,359/evra	≤ 759,359/evro	≤ 759,359/evra	1,197,126/evra.
2	Pokazatelj proizvodnje 3.2: Prodaja veterinarskih antimikroba	379,704/evra	≤ 379,704/evra	≤ 379,704/evra	n/a
III. iii.	Specifični cilj 3.3 - Promovisanje rodne ravnopravnosti, uključujući učešće žena u poljoprivredi i socijalno uključivanje zajednica i ranjivih grupa				
	Pokazatelj uticaja: poljoprivrednih zemljišta u vlasništvu žena	4.9%	10%	20%	n/a
IV.	Strateški cilj 4 - Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za stvaranje usluga				
21	Pokazatelj uticaja 4.1: Nivo transpozicije i sprovođenja odgovarajućeg zakonodavstva EU-a na nivou MPŠRR-a	30%	50%	100%	75%
	Specifični cilj 4.1 - Reorganizacija i puna funkcionalizacija ARP-a kao Agencije IPARD				
	Pokazatelj uticaja 4.1: ARP restrukturirana i funkcionalna prema zahtevima direktiva EU-a, sa dovoljnim i pripremljenim osobljem kao i punom funkcionalnom samostalnošću u ispunjavanju svoje misije.	0	100%	100%	70%, Restrukturiranje i funkcionalizacija radnih mesta u skladu sa novom potpisanom uredbom, zapošljavanje 10 novih službenika, zapošljavanje i 20 drugih službenika koji se očekuje da potpišu ugovore o radu sa ARP-om, Osnivanje direkcije za

					finansije u ARP, za plaćanje DP i PRR.
	Pokazatelj uticaja 4.2: Unutrašnji odobreni postupci i sprovedeni u svim fazama sprovođenja PDP-a i PRR-a.	0	100%	100%	80% Priprema detaljnog priručnika za implementaciju postupaka direktnih plaćanja, početak postupaka akreditacije za IPARD
IV. i.	Specifični cilj 4.3 - Postizanje poverenja za upravljanje i sprovođenje budžeta za mere programa IPARD III				
22	Pokazatelj proizvodnje 4:3 Nivo postizanja poverenja zadataka sprovođenja budžeta za 4 IPARD mere	0	50%	100%	0%, Nisu akreditovani, dok mere koje se finansiraju iz nacionalnog budžeta, imamo nivo povećanja poverenja, na osnovu povećanja broja aplikacija i racionalnog izdvajanja budžeta.
V.	Specifični cilj 4.2 - Digitalizacija sektora i prenos znanja i inovacija				
23	Pokazatelj uticaja 5.1: Nivo digitalizacije MPŠRR, ARP i drugih institucija koordiniranih od MPŠRR	40%	70%	100%	70% Značajno je poboljšana Sistem upravljanja

					direktnim plaćanjima grantovima, vredi napomenuti da se apliciranje za PRR realizuje u online sistemu, za razliku od drugih godina kada je apliciranje vršeno u fizičkoj kopiji.
26	Pokazatelj uticaja 5.2: Nivo podizanja Poljoprivrednog sistema znanja i inovacija (AKIS)	10%	50%	100%	50% Postignut je zadovoljavajući nivo podizanja sistema znanja i inovacija, kako u sistemima tako i u ljudskim resursima.

* Nema specifičnih pokazatelja, jer se mislilo da se horizontalni cilj uzme u obzir na nivou svih ostalih pokazatelja iznad.

Modeli/pasoši uticaja i pokazatelja proizvodnje moraju pratiti pokazatelje CAP EU-a, kao što su predstavljeni od Evropske komisije: https://agridata.ec.evrapa.eu/extensions/DataPortal/cmef_indicators.html.